

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi discendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicacionis, Patrociniij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

§. 1. Monita quædam Generalia ad ejusmodi Conciones pertinentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

iores, humilia te in omnibus. 3. Fertur etiam à lugentibus præcipue ad mortem alicujus significandam, & sic in Sacerdote significat, eum mundo crucifixum esse, diceréque cum S. Paulo posse Gal. 2. *Vivo autem iam non ego, vivit verò in me Christus.*

C A P U T VII,

QUOMODO CONCIONES APUD RUSTICOS
HABERI DEBEANT,

§. I.

Monita quædam Generalia ad ejusmodi
Conciones Pertinentia.

ET si primo aspectu facile videatur apud Rusticos concionari, rectè tamen prudentiores censent, difficiliùs esse his & alijs ejusmodi hominibus simplicibus, quàm doctissimis quibusque utiliter prædicare; nam materias & altiores concionandi modos, sicut passim in libris & pulpitis habentur & audiuntur, haud adeò est difficile invenire & imitari; at ad ingenium simplicium se demittere, & tam materiam, quàm elocutionem eorundem ingenio cum fructu accommodare; hoc enim verò opus hic labor est, à multis quidem susceptus, à paucis verò ad eum, quem sperare debuerant, exitum perductus. Quare ut hac in parte Concionator munus suum rectè obeat, proderit sequentes regulas observare.

I. Meminerit, Rusticos & alios hujusmodi personas ferè suum gradum, & terminum habere in Christiana perfectione, ultra quem sine speciali gratia DEI non facile promoveri altius queant. Consistit autem hic terminus in eo ferè, ut præcepta DEI & Superiorum rudi quodam simpliciq; modo, id est, sine multis reflexionibus ad particularia & supernaturalia motiva observent, & adversitates à DEO aut hominibus advenientes patienter tolerant; Unde & Concionator prudenter in hoc quiescere, neque multum se fatigare debet, ut ulterius eos perducatur, nisi extraordinaria quædam indicia majoris aptitudinis in aliquibus reperiret.

II. Det operam, ut materiam Concionis non tantum in

se, sed etiam respectu Auditorum valde practicam, id est, quotidianos usus venientem eligat; Alioqui enim non cum tædio & absque fructu, utpote à non intelligentibus quæ dicuntur, audietur.

III. Cùm ex una parte cuiusvis Christiano nihil magis necessarium sit, quàm ut conditiones ad meritum supernaturale requisitas sciat, & studiosè observet, ne tam pretiosa caelestes divitias congregandi occasio elabatur; Ex altera parte nullibi propè major, quàm apud Rusticos ejusmodi conditionum ignorantia atque neglectus reperitur, ideo potissimum suarum Concionum fructum in hac tanti momenti doctrina inculcanda consistere putet, atque adeò frequenter de servando vel recuperando statu gratiæ, atque incrementa bona quotidianis laboribus præfigenda concionetur.

IV. Studeat similiter, ut doctrinas ipsas propositas non modò clarè & copiosè, atque ad captum appositè explicet, sed quia etiam tardo plerumque intellectu & tenui memoria sunt præditi, frequentius repetat, & inculcet: neque curet, propterea aliqui obmurmurent, sed potiùs illud S. Pauli dictum ad Philip. 3. proponat: *De cætero Fratres mei, gaudete in Domino, eadem vobis scribere (& dicere) mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium.*

V. In ipso quoque proponendi modo summam facilitatem ad captum procuret, eumque in finem apta quâdam divisione in puncta utatur. Quæ quidem regula adeò necessaria est, ut non immeritò credi possit, ex ejus observatione neglecta potissimum provenire, quòd tam multæ Parochiarum Conciones sine gustu & fructu audiantur.

VI. Argumenta, quibus ad persuadendam aliquam doctrinam utetur, ferè ex utilitate petenda sunt; hæc enim sunt propemodum ejusmodi homines moveri, quotidiana doctrinæ experientia. Unde altioribus motivis ex honestate & puritate DEI bene placendi studio peritis non nisi rarò, & magis cum consideratione utendum est.

VII. Exempla probata, ubicunque potest, aptè immisceat; hæc enim fructum vel damnum, quem ex observatione propositæ doctrinæ ipsos reportaturos dicebat, non modò proponunt, sed actu ipso reportatum ostendunt, atque alio multò efficacius movent ad spem de simili fructu obtinendo.

conciendam. Eundem in finem etiam Parabolæ & aptæ similitudines crebrò sunt adhibendæ, ut quibus ipse Servator tanquam efficacissimis argumentis in omnibus ferè Concionibus suis est usus.

VIII. Et si ejusmodi homines durioris plerumque sint ingenij, ferè tamen magis expedire videtur, ut in spiritu lenitatis potiùs & amoris, quàm timoris ex gravissimo pœnarum infernalium sensu (quamquam & hoc motivum suo loco & tempore moderatè adhibere conveniat) exorti procedatur; certè experienciâ compertum est, asperitate nimia Concionatoris exasperari potiùs tales Personas, quàm emendari, animùmque ad subsequentes doctrinas penitus obdurari. Si ergo vehementiori remedio opus videatur, priùs per ignorantiam, aut minùs deliberatam voluntatem excuset, aut etiam per laudem aliquam (ad imitationem DEI Apoc. 2. ubi dicit: *Scio opera tua, & laborem tuum, & patientiam tuam. Sed habeo adversum te pauca*) præmissam leniat animos atque disponat, quàm altiore censuram adhibeat.

IX. Specialiter autem conetur singularem erga illos amoris paterni, ac pastoralis affectum, zelùmque ardentem salutis illorum promovendæ demonstrare; vix enim credi potest, quàm dispositi reddantur animi per ejusmodi affectum, ad quamvis doctrinam & medicinam arripiendam. Hinc sapienter monuit S. Augustinus tr. 7. in Epist. 1. S. Joan. *Breve tibi præceptum proponitur: Dilige & dic quod vis. Radix sit inus dilectionis, non potest de hac radice nisi bonum existerè.*

X. Cùm ejusmodi personæ plerumque non magnum adeò appetitum afferant ad verbum divinum audiendum, nihil magis cavendum est, quàm ne per prolongatas nimium Conciones fastidium illis creetur; hinc enim certò efficeretur, ut varios quærerent titulos, causasque Concionem negligendi, aut certè ad somnum sub ea capiendum se disponent; Habeat ergo Concionator semper ob oculos sapientissimum S. Thomæ discursum in illud D. Pauli: *Per paucis scripsi vobis, Sic enim ait: Sermones breves valdè accepti sunt; quia si sunt boni, avidius audiuntur: Si verò mali, parùm gravant.*

XI. Summo studio caveat, ne ullum unquam verbum proferat, quo ruditatem illorum ipsis exprobrare, aut aliquem eorum contemptum indicare videatur; nec enim explicari satis potest, quam graviter exulcerent animos ejusmodi dicta minus sincero animo prolata; nimirum, ut ipse pro ovibus eos non agnoscere videbitur, ita nec ipsi illum velut Pastorem revereri, atque amare dignabuntur.

XII. Et si sæpe illos ad obedientiam Superioribus exhibendam exhortari conveniat. Cavere tamen sedulo oportet, ne, si fortè inter illos & Magistratum dissensio sit exorta, publicè propterea illos graviter exagitet; quia talis exagitatio potius irritat animos, & aversionem parit à Parocho, ut qui cum pacificator esse deberet, Judicis officium assumere, & in Cathedra velut tribunali publicè eos damnare, velle videbitur. Potius ergo, si causam hujus dissensionis ex parte Subditorum stare adverterit, Authores dissensionis inquirat, & privatim ad se vocatos aptis rationibus & verbis disponere studeat, ut errorem agnoscant, & Magistratui eam, quæ ipsi debetur, reverentiam, atque obedientiam exhibeant. Multo minus verò Magistratum, si fortè errare videbitur, coram Rusticis publicè reprehendere sumat, quia sic gravi periculo Subditos exponeret, ad rebellionem contra Superiores suscipiendam, ad quam quidem pronissimos esse Rusticorum animos multiplici experientia comperitum est.

§. II.

Exemplar Primum.

Quomodo utilis & grata materia Rusticis in Concione proponi possit.

Thema.

Quis putas major est in regno cælorum. Matth. 13.

Scopus.

Probandum. Quòd status Rusticorum omnium felicissimus, atque adeò illi sorte sua contenti esse debeant.

Syllogismus principalis.

Ille status est omnium felicissimus, in quo homo vivit iustus.